

Appendix G

Transcription of interview with Teacher CP2

Interviewer: Even kijken. Je hebt dus een beetje een idee waar m'n onderzoek over gaat.

Teacher CP2: Nou, meer dan dit niet?

Interviewer: Meer dan dit niet. Nou ja, het is eigenlijk wat ik net verteld heb. Ik ga onderzoeken wat, of ik ben aan het onderzoeken wat de didactische en pedagogische verschillen zijn, tussen het geven van een zangles voor een vocale les en het geven van een pianoles. Omdat ik zelf zowel pianoles als zangles geef. Ik ben natuurlijk zangeres en ik heb zelf heel lang pianoles gehad. En vanuit Docent muziek krijg je ook van alles mee. Dus ik geef beginnende leerlingen echt van niks tot om drie jaar dat ze spelen, zeg ik geef ik ze les. En vervolgens meestal schuiven ze dan door naar een echte piano docent, zeg maar.

Maar ik vind het wel heel interessant om naar te kijken, omdat ik zelf natuurlijk alleen maar ben opgeleid als zangeres en zangdocent. Dus ik heb me eigenlijk nooit zo beziggehouden met om de ja, de didactiek van het geven van een pianoles. En ik vermoed heel erg dat mijn zangdidactiek is doorgevloeid in mijn pianodidactiek en dat ik eigenlijk meer op een zangmanier pianoles geef, dan dat ik dat als een pianist geef. Dat weet ik natuurlijk niet, maar daar ben ik heel benieuwd naar. En ik merk ook dat er in mijn werkveld zoveel mensen zijn die meerdere instrumenten lesgeven, omdat er gewoon heel veel vraag is naar docenten. Dus ik denk dat het heel relevant is omdat er gewoon heel veel mensen zijn die misschien niet tegen een probleem aanlopen, maar wel zonder dat ze daar eigenlijk bewust van zijn meerdere instrumenten lesgeven.

De eerste fase waar ik nu mee bezig ben, is dat ik met verschillende zangdocenten en verschillende pianodocenten dus een gesprek heb en lessen observeer, om aan de hand daarvan hopelijk van beide vakken een lijst te krijgen met de vakspecifieke kenmerken die horen bij het instrument. En daar ben ik dus nu een beetje naar op zoek.

En dan zou ik heel graag willen vragen of het jou lukt, vandaar dat ik ook wat meer docenten heb uitgekozen die niet alleen het vak geven, maar ook nadenken over wat ze, ja, in ieder geval weten wat ze doen. Of het jou lukt om om mijn vraag te beantwoorden, niet vanuit jou als dit is mijn persoonlijke visie als docent, maar als meer generaliserende piano.

CP2: Voor het veld.

Interviewer: Voor het veld. Dus niet, ik vind het fijn en ik doe in mijn les dit, maar bij een algemene pianoles dan zou je dit zien. En dat is misschien lastig, maar als dat lukt, zou het heel fijn zijn. Want anders is het heel lastig om het te gaan vergelijken, want iedereen geeft zo anders les. En dan gaat mijn eerste vraag eigenlijk over de opbouw en de structuur van een pianoles. Ja, zou jij daar iets over kunnen zeggen?

CP2: Hoe die dus in het algemeen wordt benaderd?

Interviewer: Ja, hoe een algemene structuur van een pianoles eruitziet.

CP2: Ik denk dus overwegend repertoire. Ik denk dat erdoor, terwijl het enige wat er dan nog bijkomt, is er af en toe oefening. Maar dat is met name voor de leerlingen die een in een examentraject zitten. Wat in Nederland ongeveer tien jaar geleden is uitgerold, he. Tot na het verdwijnen van de graadexamens, zoals die op de vroegere muziekscholen waren. Nou je weet de muziekscholen zijn bijna weg en het muziekonderwijs valt niet meer onder de onderwijsinspectie. En dat is dus weggefallen. En toen is er een tijd niks geweest. En een jaar of tien vijftien geleden is de EPTA weer begonnen met een examensysteem. Dat heet de graad examens. En dus als we even uitgaan van dat beeld, van een leerling die dus eens in de zoveel tijd meedoet aan zo'n EPTA graads examen, die zal dus naast het repertoire, zal die ook een aantal verplichte figuren doen in de sfeer van toonladders en andere dingen, en mogelijk zelfs ook een beetje theorie uit het door EPTA zelf gemaakte boek. Ik denk ook wel dat je het kunt aantreffen, dat dat niet als aparte onderdeeljes van een les wordt gedaan, maar gekoppeld aan het stuk. Idealiter. Dus ik denk dat je dat al meer en meer ziet. Veel andere onderdelen zullen er niet zijn.

Interviewer: Ja. En is dat vergelijkbaar met een meer een amateurles en professionele les conservatorium? Denk je dan dat het ongeveer hetzelfde eruitziet?

CP2: Nou, het conservatorium is in die zin anders. Dat het hier juist wel allemaal aparte vakjes zijn. Dus een hoofdvak pianoles, gaat over repertoire. En het gaat eigenlijk dus nooit over muziektheorie, een aantal andere dingen.

Interviewer: Maar wel over techniek of ook niet. Is dat ook niet. Gaat het echt alleen maar over het repertoire?

CP2: Nou ja, dat hangt er vanaf wat je verstaat onder techniek. Als je daaronder verstaat het uitvoeren van een aantal standaardpatronen en oefeningen, dan zou

je kunnen zeggen soms wel, soms niet. Dus dat beeld is wisselend. Je hebt op het conservatoriumniveau docenten die inderdaad uitsluitend repertoire doen.

CP2: Maar je hebt er ook bij, die nou planmatig te werk gaan, met het vragen en opgeven van een aantal van die figuren. Dus dat hangt er een beetje van af wie je treft.

Interviewer: Als ik het dan even voor mijn duidelijkheid vergelijk met een zangles. dan heb je altijd in een stuk daar lukt iets niet, want dat zit vocaal niet lekker, dan krijg je daar een technische oefening voor dan oefen je dat en dan plaats je het weer in het stuk? Gebeurt dat wel, of is dat

CP2: Ja, maar die technische oefening hoeft dus niet te bestaan uit, laten we zeggen, een andere figuur. Is dat een ander melodietje of zo? Het kan. Kijk, de benadering van we halen het oefeningetje uit het stuk. We maken een etudetje uit het stuk. Die zul je wel heel regelmatig aantreffen. Sterker nog, dat is waar het interessant is, he. Want zeker op het conservatoriumniveau, dan is de student zeer zelfstandig. Die is in beginsel zelf in staat om het hele stuk in te studeren. Maar die loopt eh tegen moeilijkheden aan. Een trillertje dat niet lukt, een dubbel greepje, een ritmetje, een repeterende noot een octaaf een al moeilijke sprong, iets wat niet lukt. En nou ja, dan heeft de docent heeft dan een arsenaal aan middelen tot z'n beschikking om daar iets aan te doen. En dat kan zijn, als ik dan even aansluit op die module impliciet motorisch leren. Sommige docenten zijn heel goed om dan een bewegingsbeeld aan te reiken. Dus een of andere metafoor, waarmee ze proberen het gevoel van een beweging op te roepen bij een leerling. Bijvoorbeeld eh je moet van hier naar daar en denk maar aan een strijkplank of zo. Of je moet hier, je wil hier graag toch een wat lichtere klank, denk maar aan hoe het voelt als je een huisdier aanraakt, of zo. Sommigen werken meer zo. Anderen werken meer met Ik doe het even voor.

Interviewer: Ja, dat verschilt heel erg per docent.

CP2: Dat is ook helemaal goed. En weer anderen, die zijn wat meer normatief. En die zeggen van Ja, maar doe het maar wat meer pols en alles zo. En dan is het meer wat je noemt expliciet motorisch leren. En daar kan ik niet zeggen dat er een soort, sterker nog, daar is waar het interessant is, he. Daar is waar de docenten juist didactisch heel sterk in verschillen.

Interviewer: Ja, klopt, ja, dat zie ik. Maar dat is ook al tussen de zangdocenten ook al, de ene zangdocent die zingt alles voor en de andere docent die gebruikt dan helemaal metaforen.

Hoe wordt repertoire gekozen in de lessen? Komt dat vanuit de docent die iets aandraagt? Is er een methode of zijn het leerlingen die elke les liedjes meenemen en dingen willen spelen?

CP2: En voor het amateurveld of het professionele veld?

Interviewer: Ik ben eigenlijk nu op zoek vooral naar het professionele veld, maar ik vind het amateurveld ook heel interessant. Dus misschien kan je het allebei beantwoorden.

CP2: Nou, ja, grappig genoeg is ook voor het professionele veld is het toch wisselend. Ik heb zelf in mijn eigen studie m'n repertoire altijd zelf gekozen. Maar wel altijd in overleg met de docenten. En dan was het bijna altijd goed. En zo. Maar soms had ik dan een heel papiertje volgeschreven met allemaal stukken. En dan gingen we erdoorheen en dat ja, dan wacht daar nog maar even mee. En dan. Dus voor mij wel. En Hoe dat momenteel ligt. Ik. Ja, op deze school zou ik denken dat er wel ook een autonomie is voor de student. En dat het beeld van de docent die het altijd voorschrijft, dat zul je zelden meer aantreffen. Dus er zal op z'n minst zal er een vorm van overleg zijn met echte autonomie voor de student. Maar de mate waarin, durf ik zo niet te zeggen.

Interviewer: Ja. Oke. En in een meer amateuristische omgeving.

CP2: Dan zou ik wel zeggen dat die autonomie sterker is. Omdat dan sowieso het stramien, want je moet niet een programma klaar hebben op den duur, dat aan een aantal richtlijnen voldoet, die door het instituut worden voorgeschreven. Een barok stuk, een klassiek stuk, een étude, et cetera en het moet van een bepaalde moeilijkheid. Die is er dan niet. Tenzij je ook weer. Ja, dat is weer een ander verhaal. Tenzij je dus aan de examens meedoet. Een minderheid van de leerlingen doet dat. En dan moet je verplicht weer kiezen uit sets van de lijsten van het repertoire die door de EPTA zijn samengesteld en die groeien. Dat zijn inmiddels steeds grotere databases geworden, waar je dan iets uit kiest.

Interviewer: En methodes? Want mijn eigen ervaring is dat ik altijd met een methode heb gespeeld. Dat ik altijd les uit een boekje kreeg.

CP2: Ja, die spelen nog steeds denk ik, een zeer belangrijke rol, getalsmatig in het Nederlandse muziekonderwijs. Maar ze zijn wel, ook historisch gezien aan een ontwikkeling onderhevig. Dus waar in de jaren vijftig/zestig was het Folk Dean, die tref je nog altijd wel aan in. Want veel mensen hebben dat gewoon nog een oude piano thuis staan, daar ligt dan ook een stapeltje boek op. Dus daar zie je Folk Dean. Daarna kreeg je, en daar ben ik ook mee opgegroeid,

John Thompson. Dat is een oorspronkelijke Amerikaanse methode, maar vertaald in het Nederlands. John Thompson's meest eenvoudige pianoleergang. En die heb ik gedaan. En direct daarna een beetje in de jaren negentig kreeg je Alfred Basic. Die treft nog steeds te veel aan, maar inmiddels is het beeld wat diverser geworden. En daar is bijgekomen Faber, er is bijgekomen met name Hal Lennard. Dat is een heel grote geworden. En er zijn ook een paar wat nieuwere toevoegingen, bijvoorbeeld, die is echt heel recent piano safari is erbij gekomen. En die is wel op sommige onderdelen anders. Op sommige onderdelen in mijn ogen ook echt wel een beetje beter dan andere wat we daarvoor hadden. Dus er is wel veel, veel bijgekomen.

Interviewer: En als je nu denkt aan de standaard muziekdocent, die als bijbaantje een pianolessen geeft, zeg maar. Zou zo'n docent met een methode werken of niet?

CP2: Meestal wel. Meestal wel. Ja. Meestal wel.

Interviewer: Ja. Ehm. Even kijken. Wat is de fysieke positie van een pianodocent in de les?

CP2: Ja. Nou, je hebt gezien, ik zit er op een metertje afstand. Maar dat is ook niet altijd, want soms ga ik ook aan de andere kant zitten. Maar je wilt ook hier voor het algemene veld? **Ik denk dat de meesten wel een metertje extra afstand nemen,** maar ik weet niet, ik zit gewoon graag met m'n neus op de toetsen. Dan kan ik het wel even voordoen en zo. Dus ik denk dat de meesten wel toch wat meer op afstand zitten.

Interviewer: En is dat hier. Want ik had gisteren een gesprek met Jean-Baptiste over ook hetzelfde onderwerp en die zei dat er hier op het consultorium ook nog wel als docent zitten die aan de tafel op een hele afstand gewoon te zitten te schrijven en te kijken.

CP2: O, wat interessant.

Interviewer: Is dat iets wat jij herkent, of

CP2: Joh, ik durf het hier voor het conservatorium niet te zeggen. Dat is echt al zo lang geleden. En voor het gewone veld denk ik niet dat dat vaak gebeurt.

Interviewer: Even kijken. Denk je dat er een specifieke manier is waarop feedback wordt gegeven aan een piano leerling? Dat er iets is dat hoort bij het

vak piano. Of nou ja, op wat voor manier wordt er feedback gegeven aan piano studenten.

CP2: Eh, nee, ik denk niet dat die kenmerkend is voor de piano. Ik denk dat je Ja, die kan wel wezenlijk anders zijn dan voor zang. Zang is in diverse opzichten, heeft een eigen domein en heeft een aantal beperkingen, zoals je weet, die er voor de instrumenten niet zijn, zoals dat je het instrument niet kan zien. En nog een aantal andere dingen. En dat je ook niet bewust rechtstreeks kunt aansturen. En zo waar je een hand dat wel kunt doen. Je kunt niet zeggen van Nou, doe die stembanden maar anders. Dat gaat gewoon niet. Maar verder denk ik niet dat er.. Want je vraag gaat over feedback, he?

Interviewer: Ja, het gaat niet per se over het geven van instructies. Ja, daar ben ik ook nog. Maar het gaat nu vooral echt de feedback die je geeft. Dus op de persoon van dit zijn dingen die goed gaan. Dit gaat nog minder goed kan je nog aan werken.

CP2: Eh ik denk niet dat die kenmerkend zijn voor alleen piano. Ik denk dat je daar, dat het echt afhangt wie je tegenkomt. Dus dat je ook hier op school, dat je ook pianodocenten kunt tegenkomen die een toch wel diverser zijn in de manieren waarop ze feedback toepassen en anderen die laten we zeggen de ouderwetse manier van feedback, waarin het altijd de docent is die wat aan de leerling en waarin dat ook altijd een mening is. En wat geen van beiden per se zo hoeft te zijn. Dat beeld kun je misschien ook nog wel aantreffen, maar ik denk, ik heb zo'n vermoeden dat je in het professionele veld toch ook langzamerhand steeds meer de bijvoorbeeld ziet dat een docent vraagt aan een student om eerst zelf te reflecteren op een specifiek onderdeel of zo. Ik vermoed dat dat langzamerhand ook zich uitbreidt waar dat vroeger nog echt uitzonderlijk was.

Interviewer: Ja. Ja, dat zie je volgens mij heel veel instrumenten veel meer.

CP2: Ja. Ik denk dat de wat modernere inzichten uit het algemene onderwijsveld over de rol van feedback en wat je er allemaal mee kunt, dat die in het hele muziekveld doorsijpelen. En daarin is piano, denk ik, niet anders dan de andere instrumenten.

Interviewer: Ja, OK. En is er nog een speciale manier hoe je met een student omgaat en als bijvoorbeeld een student iets speelt en er gaat iets fout, of je maakt een fout is er dan nog iets dat je zegt Oh ja, daar hebben we wel richtlijnen voor hoe je daarmee omgaat.

CP2: Nee. Het punt is. Je zoekt naar iets dat niet bestaat. Er bestaan geen richtlijnen.

Interviewer: Maar dat is ook goed om te weten. Ja, want ik, ik ben gewoon bang dat ik iets mis.

CP2: Ja, Nee. Je mist niks. Het is een Uh. Hoe zeg je dat nou? Het heeft eigenlijk nooit bestaan. Het is altijd diffuus geweest, al twee eeuwen lang. En het idee van een norm in didactiek of een norm in alle andere opzichten, dat is eigenlijk altijd een fictie geweest.

Interviewer: Ja, ik. Ik vraag het omdat ik bij de zanglessen en zanglessen dus wel hier een heel duidelijk antwoord heb gekregen. Namelijk een stem is heel kwetsbaar, heel persoonlijk op moment dat je feedback geeft, moet je altijd zorgen dat dat te maken heeft met de stem en dat je echt zorgt dat een leerling zich daar comfortabel bij voelt. En ik zeg niet dat het bij een pianostudent niet zo is dat je op de persoon niks kan zeggen, dat geloof ik niet, maar het valt me wel dat er bij, dat er bij het geven van zangles heel veel aandacht aan besteed wordt van je moet het per se zo doen. En bij een tot nu toe piano is het zo van Ja, je geeft feedback en dat maakt niet zoveel uit op wat voor manier. Tenminste, iedereen doet het op zijn z'n eigen manier. Terwijl bij een zangstudent er dus heel duidelijk op wordt gelet dat mensen zich niet gekwetst raken. En dus ook bij het moment dat er iets verkeerd gaat, zie je dus vaker dat zangleerlingen heel kwetsbaar worden en zich dichtklappen en dat je dan als docent juist instapt en dan iemand geruststelt. En dat is waarschijnlijk bij een pianoles ook zo. Maar het valt vooral op dat het niet naar voren komt in een gesprek, zeg maar. Dus het ligt minder op de voorgrond, is minder belangrijk.

CP2: Ja, hier is het ook lastig. Waar kijk je naar? Want ik geef methodiek. Dus laten we zeggen wat hier uitstroomt het instituut, ook aan docenten, die heb ik allemaal gezien. En die heb ik begeleid in de stages, en in het Educational skills traject binnen het bachelor programma, daar is eh ook informatie over feedback. En daar is ook informatie over de rol van stress in leerprocessen. En zo. En wat ik ook zie, is dat het bijna altijd zijn studenten in de eerste plaats, dat is echt heel kenmerkend zijn, zodra ze een eigen leerling krijgen in een stage, dan zijn ze, voelen ze zich heel erg verantwoordelijk en willen ze ook graag het goede doen. Dan zijn ze doorgaans gaan ze ook heel voorzichtig te werk. Dus dan maak je maar zelden mee dat we wel mee, maar toch niet zo heel vaak. Dat ze daar heel onbehouden feedback geven en waar je dus eigenlijk niet zo heel veel in hebt als leerling. Dus dat gaat eigenlijk ook een beetje vanzelf.

Interviewer: En ik denk dat het misschien wel qua uitvoering vergelijkbaar is, maar het valt me dus op dat er bij zang veel nadruk op ligt en veel aandacht voor is. En dat het een belangrijk onderdeel is van het geven van zangles. En tot nu toe dat ja, dan hoor ik dat dus nog niet zo. Terwijl het misschien net zo belangrijk is. Alleen, het komt niet naar voor omdat. Het gaat automatisch.

CP2: Nee. Het is impliciet. Hoewel, het sluit ook niet uit dat je eh Op het conservatoriumniveau zul je het inderdaad enkele keer ook nog wel treffen. Die verkeerde. Nee, maar dat doe je toch niet.

Interviewer: Nee, maar ja, het is. Ik kan me voorstellen dat het bij allebei eigenlijk op dezelfde praktijk uitkomt, maar dat bij zang er wel benadrukt wordt dat je het op die manier moet doen. Omdat het gewoon persoonlijk is voor een leerling en bij ja, gaat het vanzelf uit. Ja. Ik weet niet. Dat valt me tot nu toe op.

CP2: Ik snap het. Ik snap het. Je zou kunnen veronderstellen dat, ja. Ook hier. Wat is het nu en wat gaat het worden. Want welke studenten stromen uit? En welke opleiding hebben die meegekregen? eh Ja, het is vanzelf al aan het verschuiven in het algemene werkveld. Maar dat is puur omdat onze maatschappij ook aan het veranderen is die in alle opzichten. Maar dat men eh zeker de laatste halve eeuw, denk ik, ook veel meer weet van wat leerlingen in de weg kan staan bij leren. Dus er is gewoon in de maatschappij een ander beeld van wat leren is en wat de rol van een docent is. En dat zie je denk ik ook terug. Dus het oude beeld, want de generatie van onze ouders, die hebben soms nog les gekregen van pianodocenten die de klep op de vingers lieten vallen als een foute noot werd gespeeld. Of andere hele echt hele buitenissige dingen. Die zul je zelden meer tegenkomen. Ja, In die extreme vorm.

Interviewer: Eigenlijk had ik mijn onderzoek toe moeten doen. Dat was heel duidelijk geweest.

CP2: Mijn antwoord op die vraag is de rol van feedback. Ja, die verandert. Is daar een norm in nee, maar hij verandert wel mee met gewoon de tijdgeest. Ja, denk ik. Dat is. En studenten krijgen er nu, denk ik, meer in mee vanuit de opleiding. En dat vertaalt zich natuurlijk langzamerhand ook terug in het hele veld.

Interviewer: OK, even kijken, hoor. Ik had het net heel kort nog even over strategieën en op zich is me dat wel redelijk duidelijk. Maar zeg jij nog, er is een bepaalde strategie, ook voor het geven van instructies die belangrijk is voor de pianoles?

CP2: Hier zijn wel dingen die specifiek voor de piano zijn. En sommigen daarvan kwamen toevallig vandaag ook langs. **Want een ding dat kenmerkt is voor de piano is de coördinatie van twee handen.** En daarin kun je wel het oude, de oude instructie daarvan was die apart, die apart en dan samen. En als dat niet lukt, dan nog vaker die apart en dan soms dat je ook echt, dat je eerst wekenlang alleen maar dit en dit apart mag en dan pas samen. En dat zie je nog maar zelden. En bij sommig repertoire werkt het prima als je een tweestemmige eventie van Mach speelt, dan is het prima van Nou, doe eerst maar die. Doe dan maar die. En dat zijn namelijk zelfstandige lijnen. Dan is het nog steeds niet eenvoudig om ze samen te spelen. **Maar in veel gevallen zijn er veel relevantere tussenstappen te bedenken.** Zoals bij dit. **Kijk, het heeft niet zo heel veel zin om nou eindeloos dit en eindeloos dit te spelen.** Want het gaat om die lastige coördinatie en dan kun je, denk ik, veel beter tussenstappen zoeken in van Ik ga eerst een vereenvoudiging van die spelen, maar dan leer je wel wanneer die ongeveer samenvalt en dan vullen we de rest later in. **Dus er zijn specifiek voor de piano, bijvoorbeeld gekoppeld aan de moeilijkheid van het coördineren van twee of meer dingen, zijn er specifieke instructies of werkvormen of oefenvormen te vinden die veel minder een rol spelen bij een melodie-instrument.**

Interviewer: Ja, OK. interessant. Dat wist ik niet.

CP2: Een van mijn favoriete teaching strategy, is dat je in de loop van de tijd leer je voor al die moeilijkheden, onder andere die coördinatie met ook een aantal andere dingen, leer je tussenstappen. Dat trillertje is lastig. OK. Maar als je nou eens eerst dit doet, OK, en dan dat, en dan dat. O ja, nou is het makkelijker. En zo ontdek je, ja, puur al doende, ontdek je voor een heel aantal van die steeds terugkomende hobbeltjes, leer je van Oh ja, dan kun je beter eerst even dit doen. En dan weer terug.

Interviewer: Je herkent gewoon wat op die manier dan het beste is.

CP2: Je leert het zien.

Interviewer: Is er nog een specifieke manier waarop voortgang wordt gemeten?

CP2: Ook hier, bedoel je het professionele of het amateurwoord?

Interviewer: Misschien los van elkaar een antwoord geven?

CP2: Oke. Nou ja, eh. Ja, want de conservatoria zitten allemaal qua stramien namelijk hetzelfde in elkaar. Namelijk heb een bachelor van vier jaar. **Het eerste**

jaar is de grootste horde. Want vanwege de financiering op het moment dat je daaraan voorbijkomt, moet je het afmaken, anders dan krijgt het instituut z'n geld niet en zo. Dus is die horde heel hoog. En daar moet je overheen. Vorig jaar was er een student die de minor educatie deed. Zo een volwassen. Gewoon een collega en die heeft dat uitgezocht voor die verschillende conservatoria. Die heeft dat opgevraagd, wat zijn de eisen, en hoe zit het programma. En dat blijkt, zoals je ook wel zegt Nou ja, althans op papier, lijkt dat eigenlijk wel een beetje op elkaar. Dat is gewoon nog het oude beeld van we hebben een set met toelatingseisen. Nou ja, en aan het eind van het jaar, dan moet je komen spelen. En dan zitten daar vijf mensen achter de tafel. Jij komt met een programma en je hebt twintig minuten tijd. En dan worden daar wat aantekeningen van gemaakt en dan hoor je of je door mag.

CP2: Dus ja.

Interviewer: Ja. Oke. En meer amateuristische.

CP2: Nou ja, kijk, daar is, als je dus in een examensysteem meedoet. Dan denk ik niet dat er heel veel registratie bij komt, in die zin dat als je de volgende keer komt, kun je weer met hele andere mensen geconfronteerd worden en zo. Dus het is niet dat men dan nog weet hoe je vorig jaar speelde. Ik denk niet dat veel docenten aan een leerlingvolgsysteem doen. Want je hebt het toch wel in je hoofd zitten. Dus daar is geen systematiek.

Interviewer: Nee. OK. Uhm. Ik moet even kijken, hoor, of ik nog iets anders heb..

CP2: Overigens doe ik het voor de leerlingen hier wel. Anders dan weet ik gewoon niet meer wie welk huiswerk ik heb gegeven. Dus ik maak wel wat aantekeningen.

Interviewer: Ja. Ja, dat is denk ik heel om normaal voor jezelf bij te houden, wat iemand gedaan heeft. Dan eigenlijk afsluitend nog de belangrijkste vraag waar het eigenlijk allemaal om gaat, en je hebt nu natuurlijk al heel veel dingen verteld. Als je nu nog zou mogen zeggen Nou, dit is echt karakteriserend voor een pianoles. Dat is ontzettend belangrijk, mogen meerdere dingen zijn. Wat komt er dan naar boven, waar denk je dan aan?

CP2: OK. um En dan bedoel je hoe de pianoles nu gegeven wordt. Of hoe ik het liefst zou zien dat die gegeven wordt.

Interviewer: oeh... Misschien eerst hoe die nu gegeven wordt.

CP2: Oke. Ik vermoed dat in veel lessen er wel ook de aandacht is voor het oefenen, voor de aanpak van het oefenen, voor quality practice, zou je het kunnen noemen. Hoewel dat woord nog niet veel gebruikt wordt, maar dan komt het wel op neer. En mijn veronderstelling is dat die toch nog wat eenzijdig is in de in het soort oefenmanieren die leerlingen dan aangereikt krijgen. Hoewel ook dat alleszins in beweging is. Wat heel positief is. Ook hier, moet ik het toespitsen op professioneel of amateur? Op beide?

Interviewer: Beide, ja. Ik ben uiteindelijk op zoek naar beide. Ik ben nu eigenlijk nog op zoek naar alleen professioneel, maar ik vind het heel interessant, dus als je dat kan doen.

CP2: Ik denk dat voor professioneel is denk ik toch de hoofdmoot van een les en repertoire. Want de leerling, heeft een stuk. En dat stuk dat wordt gespeeld en die docent die zegt er wat van. En die doet wat suggesties voor. Dus een repertoire. En daar worden soms dingen aan gekoppeld. En zo. Een enkele conservatoriumdocent is juist ook heel besteedt een substantieel deel aan het begeleiden van het oefenen. Wat in de zin bij het piano echt heel erg terecht is want het zijn heel erg veel uren, meer zo meer uren dan je als zanger überhaupt kunt maken. Want dan kunnen die stembanden gewoon helemaal niet aan. Maar een pianist zit, laten we zeggen, zes a zeven uur per dag achter de piano. De een wat meer, de ander wat minder. En dat gewoon vier jaar lang in die bachelor, of zes jaar lang, als je de master erachteraan komt. Dat is dan je leven. Tegenwoordig is dat toch wat intensiever, ook nog wat meer in de kamermusiek en in de begeleiding. Dat wisselt het wat meer af. Maar ga er even vanuit dat het beeld is. En aangezien er maar een moment in de week is waarin dat begeleid wordt, moet je, en die student dus het overgrote deel van die tijd in z'n eentje moet invullen, is het, denk ik, heel logisch dat daar ook wat meer aandacht voor is van hoe je dat dan doet. Dus de manier van oefenen, de aanpak van oefenen zal voor piano, maar dat geldt eigenlijk voor andere instrumenten ook die violist doet hetzelfde. En dat is denk ik ook bij het amateuronderwijs is dat, maar daar is natuurlijk veel minder intensief, maar dat begint ook wel een beetje te komen. Dat je niet alleen maar tegen een leerling zegt van Nou, ga maar heel goed oefenen.

Interviewer: Ja, ja, ja.

CP2: Dat leidt tot niets. Want wat is dat plan? En welk doel wil je ermee bereiken? Dus dat begint ook wel erin te komen.

Interviewer: Oké. Ja, ik denk. Ik heb het idee dat bij zanglessen veel automatischer al in de les gewerkt worden aan oefentechnieken. Omdat je dat gewoon doet. En vervolgens doe je die technieken dan thuis.

Interviewer: En inderdaad pianodocent vroeger wat meer konden zeggen ja, je moet het gewoon nog een keer spelen. Tenminste, ik heb nooit van een zanger en toe gekregen, je moet het gewoon nog een keer zingen en dan lukt het het wel. Maar dat is inderdaad ook weer aan het veranderen, inderdaad. Ik heb het idee dat het steeds dichterbij elkaar komt. Zeker als we het nu hoor, waar mensen naartoe willen.

Daarover gesproken, zei net: Moet ik kiezen uit wat nu is en wat ik graag zou willen. Ja, kan je misschien dan ook nog vertellen. Wat is je idealiter? Ja, wat zou je doen?

CP2: Nou, een van de dingen die we hier op school proberen te bereiken, is het weghalen van het schot tussen klassiek en niet klassiek. Dus we proberen de klassieke studenten ook een beetje toe te rusten dat ze ook het niet-klassieke repertoire kunnen, en we proberen de jazzstudenten wat meer zelfvertrouwen te geven in het begin onderwijs. Omdat ze denken van Nou, laat die klassieke docenten dat maar doen. En dan als een leerling dan twaalf of vijftien is en echt heel graag jazz wil, dan nemen we het wel over. Het is het oude beeld. En we willen ze dus ook wat meer in staat stellen om ze ook, want die kunnen het beginonderwijs ook heel goed. Die hebben daar ook een verrijkende rol in. En omgekeerd, die klassieke pianisten willen ook heel graag het niet-klassieke repertoire spelen. En soms hebben ze ook een beetje ervaring in, maar soms is het ook gewoon er nog nooit van gekomen. En zijn ze dus in feite small opgeleid en proberen we hier wat practicum aan te reiken, dat ze ook met een jazz en een en een pop en een andere stijlen ook een beetje uit de voeten kunnen. Want niet alleen omdat het economisch nodig is, omdat het gevraagd wordt, maar ook omdat de leerling die zich meldt voor de piano, maakt het onderscheid niet. Die vindt die piano leuk. En die zegt Ja, ik vind het klassiek mooi. Dat is het. Het zijn hele onheldere begrippen die hier op school is dat zo. Maar in de werkelijkheid is, zijn die schotten niet zo helder en is het dus veel leuker voor jou als docent, omdat je daar ook niet binnen te hoeven houden.

Dus dat is een. En ook dat begint te komen en daarin speelt de EPTA ook een bescheiden rol. In die zin dat ze ook de wat oudere generatie docenten die dat nog niet heeft meegekregen, ook met nascholing proberen wat meer op weg te helpen met pop en andere genres. Dus dat is eentje die ik graag zou willen. En dat is ook bezig.

En verder denk ik, maar dat is wel echt een stokpaardje van mij, en dat sluit aan op het impliciet motorisch leren. Ik denk dat de benadering van bewegingsinstructie die je nu ziet in het veld, zowel professioneel als amateur, dat die te normatief is en dat die te visueel is en te expliciet. Er is een plaatje wat in het hoofd zit van veel pianodocenten, van zo moet die hand er ongeveer uitzien. En dat ga ik ook zo instrueren. Dus op het moment dat die leerling komt in les één en ik zie het ook steeds gebeuren bij methodiek, dan is het eerste wat ze doen is dat ze tegen de leerling zeggen Nou, ga maar zus en zo zitten en als je piano speelt, dan moet dit ongeveer zo. Ja, en de hand moet ongeveer zo. Ja, zo. Precies. En dan gaan we. Dat staat ook vaak op pagina één van de pianomethodes.

Interviewer: Ja van Alfreds.

CP2: Ja, precies. Het is niet alleen daar zo, het is bij allemaal zo. Pagina één of twee staat een plaatje van hoe die hand eruit zou moeten zien. En dat is dus normatief. En ik denk dat dat niet de meest gunstige benadering is. Ik denk wel dat je in veel gevallen er uiteindelijk ook hele prima resultaten van krijgt, maar ook dat het eigenlijk gewoon dat het beter kan dan dat. Vandaar, maar daar wil ik nu niet te diep op ingaan, dan zit ik hier morgen nog En dan kan ik jou ook niet aandoen. Dus ik denk dat daar nog een hoop winst te behalen is, als daar wat meer inzichten doorsijpelen die in de sport al wel beginnen door te slijpen. Want het begint, als je op tennisles gaat, dan was het vroeger zo dat je helemaal precies leerde van dit is de greep. En dit is de zwaai. En dan gaan we dat die ideale vorm, die gaan we nauw in slijpen, en automatiseren en alle slechte gewoontes of afwijkingen van die norm die gaan we corrigeren en die moet je dan installeren. En dat is tegenwoordig bijna nooit meer het geval. Dus dat wordt al heel anders wordt dat leerproces opgezet. En dat impliciet motorisch leren is iets dat in dat veld al veel meer wordt toegepast dan in het muziekdomein. En ik denk dat daar nog wel winst is te maken.

Interviewer: Ja, dat denk ik ook, ja. dat de eerste bladzijde van het boekje niet meer in die hand is.

CP2: Nee, want ik denk dat het helemaal niet zo behulpzaam is, en al was het waar, en dat is ook voor mij een van de redenen geweest om toch daaraan te gaan twijfelen. Al was het maar, want je kunt leerlingen dus voordoen. En dat willen ze echt wel. Ze proberen het niet echt. Dan zijn ze dat stuk aan het spelen en vier maarten verderop is het weg. En dan spelen ze gewoon weer zoals het van nature gaat. En zo moet het ook zijn, want op dat moment levert dit ze niks op. Dat levert ze alleen maar op dat de meester de juf zegt Ja, goed. Want dit is mijn plaatje vooral zo blijven doen. Maar voor de rest muzikaal levert ze op dat

moment levert het geen winst op. Dat is de reden dat het over het algemeen weinig effectief is.

Interviewer: Maar denk je niet dat het blessures voorkomt? Kijk, ik heb namelijk ook wel leerlingen die spelen, die willen liefst zo spelen.

CP2: Dat dat hele, dat ligt veel gecompliceerder. Want je kunt, denk ik, uitstekend blessures ontwikkelen en allerlei speelproblemen ontwikkelen. Waar iemand of van nature al voldoet aan die norm, ofwel na heel veel oefening en braaf doen wat de meester de juf zegt, voldoet aan die visuele norm. Ook dan kan het. Terwijl degene die alles doet wat God verboden heeft, die is tot z'n drieënnegentigste virtuoos. En die heb je ook. Was het maar zo eenvoudig. Het ligt toch echt veel gecompliceerder dan dat. En er is ook zoiets als een en iedereen weet inmiddels, **Mensen zijn anatomisch, allemaal verschillend, maar mensen zijn ook functioneel verschillend. Dus dat is ook een intrinsieke dynamiek in het bewegingssysteem. En dat is niet alleen maar van ik heb kortere of langere spieren en ik heb hier gewichtjes die wel of geen vrijheid toelaten. Het is ook een interne dynamiek. En die kenmerkend is voor een individu.** En ja, dat is een heel vaag verhaal. Maar ik denk dat dat de norm moet stellen. Je kunt dus niet een algemene norm stellen. Maar je hebt een individuele norm die onder andere daardoor bepaald wordt.

Interviewer: En dat is wel interessant, want dat komt heel erg overeen met de zangdidactiek. Want elk lichaam is anders en elke stemband is anders. En elke stem klinkt zo anders en je kan bij geen enkele leerling dezelfde instructies geven, omdat het gewoon op een andere manier werkt bij diegene. Dus dat is wel heel individualistisch dan opgebouwd.

CP2: Wat dat betreft hebben wij bij de piano nog een lange weg te gaan.

Interviewer: Ik hoop dat ik misschien met de dingen die ik ontdek, juist ook mijn pianolessen kan verrijken met z'n didactiek en dus mijn zoon mijn zoonlessen kan verrijken met pianodidactiek, omdat het op een ander toch heel erg vruchtbaar blijkt.

CP2: Ik denk het wel.

Interviewer: Ja, dat hoop ik. Net zoals je wat je net zei over de implicit motor learning. Alles wat je met zo'n doet, bestaat uit metaforen. Want je kan toch niks zien, moet alles voelen. Dus je zit met alles een voorbeeld En uiteindelijk weet je wel. OK, als ik dit voorbeeld gebruik dan heb ik dikke stembanden, bijvoorbeeld. Maar dat is altijd begonnen met een metafoor om het uit te

proberen. En vervolgens kun je de theorie eraan koppelen en hoef je die metafoor niet meer te gebruiken, omdat je weet hoe het voelt en het je kan vinden. Maar alles komt voort uit een voorbeeld

CP2: Als je iets op weg moet helpen wel.

Interviewer: Ja. Ja. Ja, dat is wel interessant. Ja. Dank je wel.

CP2: Daar komen we nog op terug. Ja. Ja.

Interviewer: Heel fijn.

Opbouw van de les
Overwegend repertoire behandelen

Repertoirekeuze
In het conservatorium heel wisselend, zowel docent als student in overleg.
Privelessen ook wisselend, maar veel meer aan de hand van een methode.

Fysieke positie
Zittend naast de student

Feedback geven
Beetje wisselend per docent, maar hopelijk steeds meer vragend en dat de student het er zelf antwoord op geeft.

Instructies geven
Heel erg gefocust op tussenstappen door de motorische vaardigheden van de twee handen.

Voortgang gemeten
Niet echt

Er is veel aandacht voor quality practise, een pianist kan zo 8 uur per dag studeren, en dan moet je wel goed weten hoe je dat effectief en gezond kan doen.

“Mensen zijn anatomisch, allemaal verschillend, maar mensen zijn ook functioneel verschillend. Dus dat is ook een intrinsieke dynamiek in het

bewegingssysteem. En dat is niet alleen maar van ik heb kortere of langere spieren en ik heb hier gewichtjes die wel of geen vrijheid toelaten. Het is ook een interne dynamiek. En die kenmerkend is voor een individu.”

“Ik denk dat de benadering van bewegingsinstructie die je nu ziet in het veld, zowel professioneel als amateur, dat die te normatief is en dat die te visueel is en te expliciet.”

“Mensen zijn anatomisch, allemaal verschillend, maar mensen zijn ook functioneel verschillend. Dus dat is ook een intrinsieke dynamiek in het bewegingssysteem. En dat is niet alleen maar van ik heb kortere of langere spieren en ik heb hier gewichtjes die wel of geen vrijheid toelaten. Het is ook een interne dynamiek. En die kenmerkend is voor een individu”